

KIEZEN ÉN DELEN

HUISVESTINGSCONCEPTEN VOOR KINDEROPVANG EN ONDERWIJS



BOUWSTENEN
voor SOCIAAL

YVETTE VERVOORT
ED HOEKSTRA

KIEZEN ÉN DELEN

HUISVESTINGSCONCEPTEN VOOR DE SAMENWERKING TUSSEN KINDEROPVANG EN ONDERWIJS

Yvette Vervoort en Ed Hoekstra (redactie)

Bouwstenen voor Sociaal

Anja Hol, Stichting Kinderopvang Humanitas

Ans van Hoof, Ludens

Cecile Hampsink, Stichting Rijswijkse Kinderopvang

Helma Verbeet, KION

Marion Breg, Kinderopvang Berend Botje

Monique Vreeburg, Stichting Kinderopvang Maassluis

Sander Schrover, Kinderopvang 2Samen

Walter Bakx, Kober groep

Wouter Bleumink, Kinderopvang Skar



VOORWOORD

De samenwerking tussen kinderopvang en het basisonderwijs is niet meer weg te denken uit de samenleving. De manier waarop deze samenwerking gestalte heeft gekregen en nog steeds krijgt is divers. Een van de belangrijke aspecten die hierbij speelt is de huisvesting. Bij de ontwikkeling van gebouwen ligt het accent vaak op de schooltijd, waarbij ontspanning, pedagogische ontwikkeling en dergelijke tekort wordt gedaan.

Voor u liggen een aantal scenario's waarbij ervaren vertegenwoordigers vanuit de kinderopvang hebben uitgedacht op welke verschillende wijzen onderwijs en opvang op een verantwoorde manier met elkaar kunnen samenwerken op het gebied van huisvesting. De scenario's schetsen onder andere diverse visies en werkwijzen, geven inzicht in hoe ruimtes ingericht kunnen worden en geven aan welke zaken randvoorwaardelijk zijn om de samenwerking op het gebied van huisvesting een succes te maken.

Deze scenario's zijn ook voor Brancheorganisatie Kinderopvang inspirerend. We kunnen deze scenario's gebruiken om de kinderopvang nog meer te positioneren als belangrijke partner voor de (voor)schoolse periode van het kind.

Ik wens u veel leesplezier en inspiratie toe.



Drs. J. A. (Lex) Staal
Directeur Brancheorganisatie Kinderopvang



INHOUD

	Voorwoord	3
	Inleiding	7
0-4	Kindcentrum 0/4 kinderdagverblijf en peuterspeelzaal	11
0-6	Kindcentrum 0/6 kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, onderbouw groep 1 en 2 van basisschool en buitenschoolse opvang - Variant: kindcentrum 0/6 in twee units, voor kinderen van 0 tot 3 jaar en voor kinderen van 3 tot 6 jaar	15
4-8	Domicilies Buitenschoolse opvang voor de jongste kinderen in het gebouw van het integraal kindcentrum of de brede school - Efficiënte variant: optimale samenwerking - Tussenvariant: gebruiksafspraken - Minimale variant: inwoning	21
8+	Vrijheid en zelfstandigheid Buitenschoolse opvang voor oudere kinderen - Maximale integratie - Gedeeltelijke integratie - Vrijtijdscentrum of externe bso	29
0-12	Kleinschalig Kinderopvang, school en bso - Minimale variant	37



INLEIDING

Het begrip 'brede school' raakt steeds meer ingeburgerd. Echter, als mensen over de brede school praten, bedoelen ze niet altijd hetzelfde. Verschillende brede scholen kunnen er heel verschillend uitzien en zij functioneren ook lang niet allemaal hetzelfde. Kenmerkend voor een brede school is dat de kinderopvang en het basisonderwijs elkaar opzoeken en samenwerken. Daarvoor zijn idealistische en praktische motieven aan te wijzen. Een idealistisch motief is dat de kinderopvang en het onderwijs gezamenlijk betere ontwikkelingskansen aan de kinderen kunnen bieden: samen hebben ze meer mogelijkheden om een breder aanbod te ontwikkelen waardoor kinderen meer gevarieerde ervaringen op kunnen doen. Praktische motieven zijn bijvoorbeeld: het financiële voordeel dat verbonden is aan het delen van een gebouw, het ruimtelijke voordeel dat ontstaat omdat zowel de school als de buitenschoolse opvang gebruik kunnen maken van elkaars ruimtes en het organisatorische voordeel dat gelegen is in het minder heen- en-weer hoeven brengen van de kinderen.

HET INTEGRAAL KINDCENTRUM

In de praktijk zien we uiteenlopende vormen van samenwerking, variërend van samen een gebouw delen tot de meest vergaande variant van samenwerking in het integraal kindcentrum. In een integraal kindcentrum vindt kinderopvang en onderwijs plaats en er wordt met één team en één leidinggevende gewerkt vanuit één gedeelde pedagogische visie. Het integraal kindcentrum wil een centrale rol spelen in de opvoeding, opvang en onderwijs van kinderen uit de gemeenschap

of de buurt. Het streeft ernaar dat zo veel mogelijk kinderen die gebruikmaken van de kinderopvang voor 0- tot 4-jarigen doorstromen naar de school en de buitenschoolse opvang.

HET GEBOUW

Voor de samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang is het niet noodzakelijk dat de school, het kinderdagverblijf en de buitenschoolse opvang gehuisvest zijn in hetzelfde gebouw. Het samenwerken onder één dak wordt wel als positief ervaren én als ideaal gezien: geen vervoersproblemen, makkelijk overleg tussen de medewerkers omdat ze elkaar dagelijks treffen en efficiënt gebruik van beschikbare ruimtes. Verreweg de meeste basisscholen bestaan uit klaslokalen, een gemeenschapsruimte en verkeersruimte. Het zijn efficiënte leergebouwen, maar die zijn niet geschikt om kinderen tussen halfacht 's ochtends en halfzeven 's avonds een gevarieerde en fijne dag te bezorgen.

Sinds de motie Van Aartsen/Bos is er veel buitenschoolse opvang gestart in schoolgebouwen, leegstaande klaslokalen of in open ruimtes zoals een gemeenschapsruimte. Dat is verre van ideaal. Brede scholen hebben behoefte aan gebouwen die kinderen een hele dag kunnen ontvangen en die kinderen iets te bieden hebben: niet alleen goede ruimtes voor onderwijs en opvang, maar ook ruimtes voor extra ontwikkelingsactiviteiten, voor spel, sport en ontspanning. Dat hoeven niet alleen adembenemende splinternieuwe multifunctionele accommodaties te zijn, maar kunnen ook goed en slim verbouwde bestaande schoolgebouwen zijn.

WERKGROEP HUISVESTING KINDEROPVANG EN ONDERWIJS

Bij de ontwikkeling van brede-schoolgebouwen zijn de behoeften van het onderwijs vaak dominant. Daardoor komen de mogelijkheden en voorzieningen voor andersoortige activiteiten voor ontwikkeling en ontspanning van kinderen minder uit de verf. Dat is jammer omdat daarmee het ideaal van bredere ontwikkelingskansen voor kinderen niet waargemaakt kan worden.

Een aantal kinderopvangorganisaties die ervaring hebben met de samenwerking met onderwijs in een brede school hebben daarom de wens geformuleerd om de gewenste huisvesting van de kinderopvang binnen deze gebouwen nader te onderzoeken en uit te werken. Het doel is daarvan te leren zodat er in de toekomst gebouwen ontwikkeld zullen worden waar kinderen tussen de 0 en 12 jaar met plezier een hele dag doorbrengen.

Het netwerk Bouwstenen voor Kinderopvang, onderdeel van Bouwstenen voor Sociaal, heeft in een werkgroep de positie van de kinderopvang in de brede-schoolgebouwen onderzocht. De werkgroep heeft ter lering en inspiratie op basis van dit onderzoek een aantal huisvestingsconcepten ontwikkeld waarbinnen zowel onderwijs als kinderopvang een goede plek kunnen vinden en waarbinnen ook voldoende mogelijkheden zijn voor samenwerking.

Een belangrijke constatering voorafgaand aan bestuderen van deze concepten is dat de buitenschoolse opvang door het jaar heen vrijwel evenveel uren gebruikmaakt van het brede-schoolgebouw als het onderwijs. In die zin zijn opvang en onderwijs meer 'gelijkwaardige partners' dan je op het eerste gezicht zou denken.

Vragen voorafgaand aan de Huisvestingsconcepten

De werkgroep bestaat uit een aantal vertegenwoordigers uit de kinderopvang die ervaring hebben met de samenwerking met onderwijs. De werkgroep heeft een aantal huisvestingsconcepten ontwikkeld vanuit het perspectief van de kinderopvang. De concepten zijn gebaseerd op de volgende vragen:

- welke fysieke plek zou de kinderopvang – het kinderdagverblijf en de bso – in een gedeeld gebouw met onderwijs het beste kunnen innemen?
- welke visie en werkwijze horen daarbij?
- welke ruimtes kunnen worden gedeeld en op welke wijze en welke niet?
- welke randvoorwaarden zijn gekoppeld aan dit concept?
- wat zijn de voordelen van dit concept?

WAT GOED IS OM TE WETEN:

1.

In deze brochure beschrijven we huisvestingsconcepten voor situaties waarin kinderopvang en onderwijs samenwerken. We beschrijven concepten voor de meest voorkomende vormen van samenwerking (waarbij heel veel ruimtes gedeeld worden) en we beschrijven concepten voor situaties waarin kinderopvang en onderwijs weinig intensief samenwerken (waarbij minder ruimtes gedeeld worden). Bij sommige concepten zijn varianten beschreven.

Huisvestingsconcepten voor situaties waarin minimaal wordt samengewerkt en er niet of nauwelijks ruimtes worden gedeeld, zijn niet uitgewerkt. Deze zijn genoegzaam bekend uit de praktijk.

2.

De ontwikkelde huisvestingsconcepten zijn gebaseerd op de leeftijdscategorieën van de kinderen, 0-4 jaar/0-6 jaar, 4-8 jaar en 8-12 jaar.

3.

Per concept wordt op basis van visie op samenwerking en werkwijze beschreven op welke manier onderwijs en opvang het beste samen kunnen worden gehuisvest. Dit is uitgewerkt in vlekkenplannen met daarbij geformuleerde randvoorwaarden. De concepten en de daarbij behorende vlekkenplannen bevatten alleen die onderdelen van de huisvesting die te maken hebben met de kinderopvang.

4.

De pedagogische visie en daarop gebaseerde keuzes zijn niet concreet vertaald naar de vlekkenplannen (een voorbeeld: de keuze voor slapen in de buitenlucht in plaats van slapen in slaapkamers). De vlekkenplannen zijn een eerste aanzet voor de ruimteverdeling en de indeling. In de ontwikkeling van een programma van eisen dient de pedagogische visie verder te worden uitgewerkt.

5.

Enkele huisvestingsconcepten staan op gespannen voet met de kwaliteitseisen van de Wet kinderopvang, bijvoorbeeld het concept voor '0-6, maximale integratie' waarbij de 3-jarigen in hetzelfde domicilie verkeren als de 4- en 5-jarigen. We zijn ons hiervan bewust, maar vinden het belangrijk om mogelijke nieuwe ontwikkelingen te laten zien.



ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

In het 'kindcentrum 0-4' maken het kinderdagverblijf en de peuterspeelzaal deel uit van een integraal kindcentrum/brede school die daarnaast ook een basisschool en een buitenschoolse opvang omvat.

Het kindcentrum 0/4 vormt een aparte unit. Er wordt een knip gemaakt bij de leeftijd van 4 jaar. Wel streeft het kindcentrum 0/4 naar afstemming en samenwerking met de basisschool en de buitenschoolse opvang en mogelijke andere samenwerkingspartners. Het kindcentrum 0/4 bestaat uit:

- één babygroep (9 kindplaatsen, 0 tot 1½ jaar)
- een dreumes/peutergroep voor hele-dagopvang (14 kindplaatsen, 1½ tot 4 jaar)
- en peutergroep (of peuterspeelzaal) voor halve-dagopvang (16 kindplaatsen, 2½ tot 4 jaar).

Het kinderdagverblijf en de peuterspeelzaal vormen één geheel en werken met één team onder één leidinggevende, die tevens het team van de buitenschoolse opvang aanstuurt.

Er is gestructureerd overleg met de andere partners (zoals het onderwijs).

ALGEMEEN

Baby's hebben behoefte aan een rustige en beschermde sfeer en verblijven daarom in een eigen ruimte. De dreumesen en peuters hebben een grote keuzevrijheid en mogen kiezen aan welke activiteiten in welke ruimte ze willen deelnemen. De kinderen van de dagopvang en peuterspeelzaal starten de dag in de stamgroep, kinderdagverblijf-kinderen eten in de stamgroep en de dag (of het dagdeel) wordt in de eigen stamgroep afgesloten.



RUIMTES

In het kindcentrum 0/4 is nauwelijks mogelijkheid om ruimtes te delen met de school en de buitenschoolse opvang omdat de ruimtes de hele dag in gebruik zijn. De babygroep heeft behoefte aan een eigen groepsruimte, twee slaapruidtes, een verschoonruimte plus een afgescheiden buitenruimte.

De peuters hebben verschillende activiteitenruimtes tot hun beschikking voor creatief spel, rollenspel, bouwen, lezen en luisteren. Deze ruimtes worden ook benut voor stamgroepactiviteiten. Daarnaast is er een slaap/snoezelruimte en sanitair.

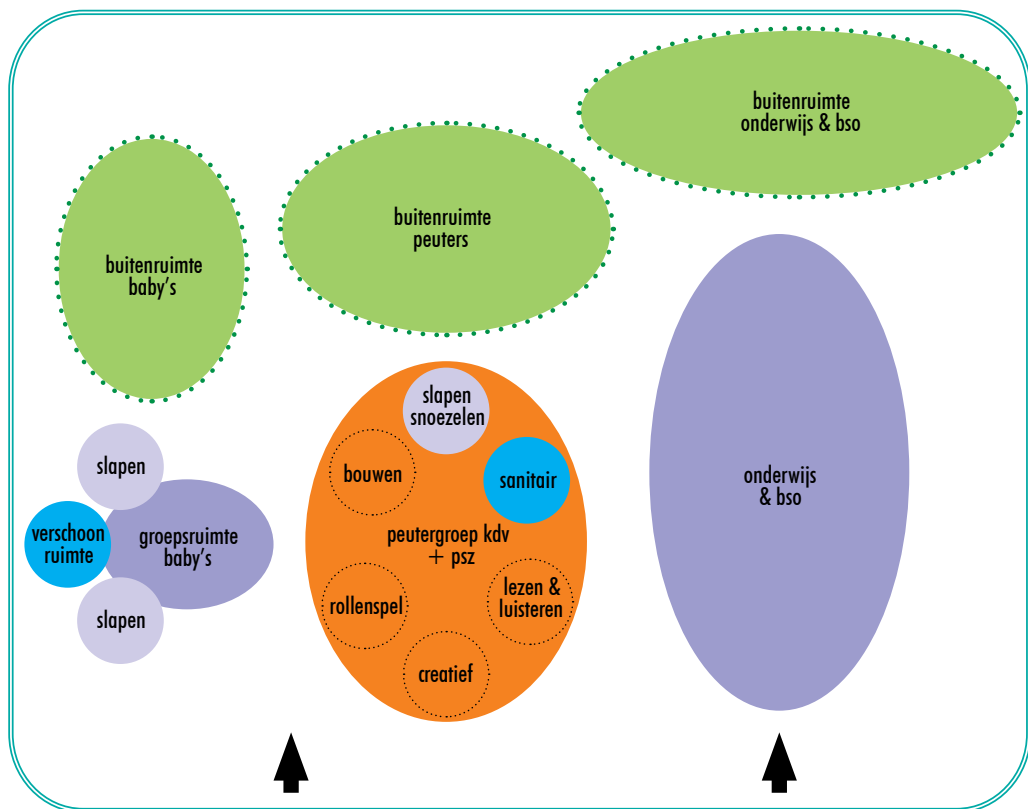
Omdat de kinderen de hele dag van deze ruimtes gebruikmaken, kunnen de andere partners van het integraal kindcentrum deze ruimtes niet gebruiken.

Ruimtes die gedeeld worden zijn: teamkamer, keuken, spreekkamer, kantoor leidinggevende en de was- en droogruimte.

VOORDELEN

- het kindcentrum 0/4 past uitstekend in gebieden – bijvoorbeeld het platteland – met een geringere vraag naar opvang en onderwijs;
- omdat binnen het kindcentrum 0/4 het kinderdagverblijf en de peuterspeelzaal geïntegreerd zijn, zijn er voldoende peuters in het centrum aanwezig om verschillende activiteitenruimtes te kunnen realiseren;
- een kindcentrum 0/4 biedt een besloten en kleinschalige setting voor de kinderen tot 4 jaar;
- in het kindcentrum 0/4 zijn geen organisatorische aanpassingen nodig;
- onderwijs en kinderopvang blijven aparte organisaties;
- overhead- en serviceruimtes kunnen worden gedeeld;
- de oudere peuters kunnen voor bewegingsspel gebruikmaken van het speel-lokaal van de school.





vlekkenplan 0-4 jaar - eenheid kdv + psz

ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

Het concept 'kindcentrum 0/6' omvat meerdere partners: de peuterspeelzaal, het kinderdagverblijf, de groepen 1 en 2 van het basisonderwijs en de buitenschoolse opvang voor 4- en 5-jarigen. Mogelijke andere partners zijn welzijnswerk (jeugdwerk) en het consultatiebureau.

De capaciteit van dit kindcentrum is in dit concept ongeveer 100 kindplaatsen:

- een peuterspeelzaalgroep (16 kindplaatsen, 2½ tot 4 jaar);
- twee groepen voor hele-dagopvang (24 kindplaatsen, 0 tot 4 jaar),
- een halve groep buitenschoolse opvang (10 kindplaatsen, 4 tot 6 jaar)
- twee groepen basisonderwijs (50 kindplaatsen, 4 tot 6 jaar).

De capaciteit van de kinderopvang kan verdubbelen wanneer de onderbouw van het basisonderwijs uit 4 groepen bestaat.

In het kindcentrum 0/6 wordt gewerkt vanuit een visie op educatie en opvang en werkt één team onder verantwoordelijkheid van één leidinggevende. Er is geen onderscheid meer tussen de verschillende werksoorten.

In de voorschoolse periode wordt spelenderwijs geleerd via een ontwikkelingsgerichte methode. Het is zowel ontwikkelen (leren) en opvang (verzorging). Kinderen verblijven per dag, afhankelijk van hun arrangement, korter of langer in het kindcentrum (een halve dag, driekwart dag of een hele dag). Totdat zij 5 jaar zijn (leerplichtwet) bezoeken de kinderen het kindcentrum 0/6 1 tot 5 dagen per week, afhankelijk van de (opvang)behoefte van hun ouders. Zodra de kinderen 5 jaar zijn, bezoeken zij het kindcentrum 0/6 elke dag en gaan, afhankelijk van de (opvang)behoefte van de ouders, een of meerdere dagen naar de buitenschoolse opvang.

Omdat het kindcentrum 0/6 hecht aan continuïteit in de ontwikkeling/het leren van het kind en aan de stabiliteit van de verschillende stamgroepen, streeft het kindcentrum 0/6 ernaar dat de kinderen ten minste twee dagen per week aanwezig zijn.



ALGEMEEN

Het kindcentrum 0/6 maakt een onderscheid tussen de allerjongsten, de kinderen van 0 tot 18/24 maanden en de groteren, de kinderen van 18/24 maanden tot 5 of 6 jaar. De jongste kinderen hebben behoefte aan een rustige en beschermde sfeer, aan overzicht en een veilige omgeving. De oudere kinderen krijgen de ruimte om zich vrijelijk door het kindcentrum te bewegen en deel te nemen aan de verschillende activiteiten die worden aangeboden in de verschillende themaruimtes. De start van de dag en de afsluiting van de dag vinden plaats in de stamgroep.

RUIMTES

De kinderen van 0 tot 18/24 maanden hebben eigen ruimtes met bijbehorende slaapruimtes, sanitair en buitenruimte.

Voor de kinderen van 18/24 maanden tot 6 jaar zijn er themaruimtes voor creatieve activiteiten, rollenspel, bouwen, meten/wegen/sorteren, lezen, boeken en taal.

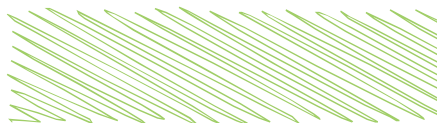
Deze ruimtes kunnen ook functioneren als stamgroepsruimtes en zijn gelegen rond een centrale ruimte waar kinderen kunnen eten en drinken. Voor 5- en 6-jarigen zijn aparte werkruimtes in verband met de eisen die de leerplicht stelt.

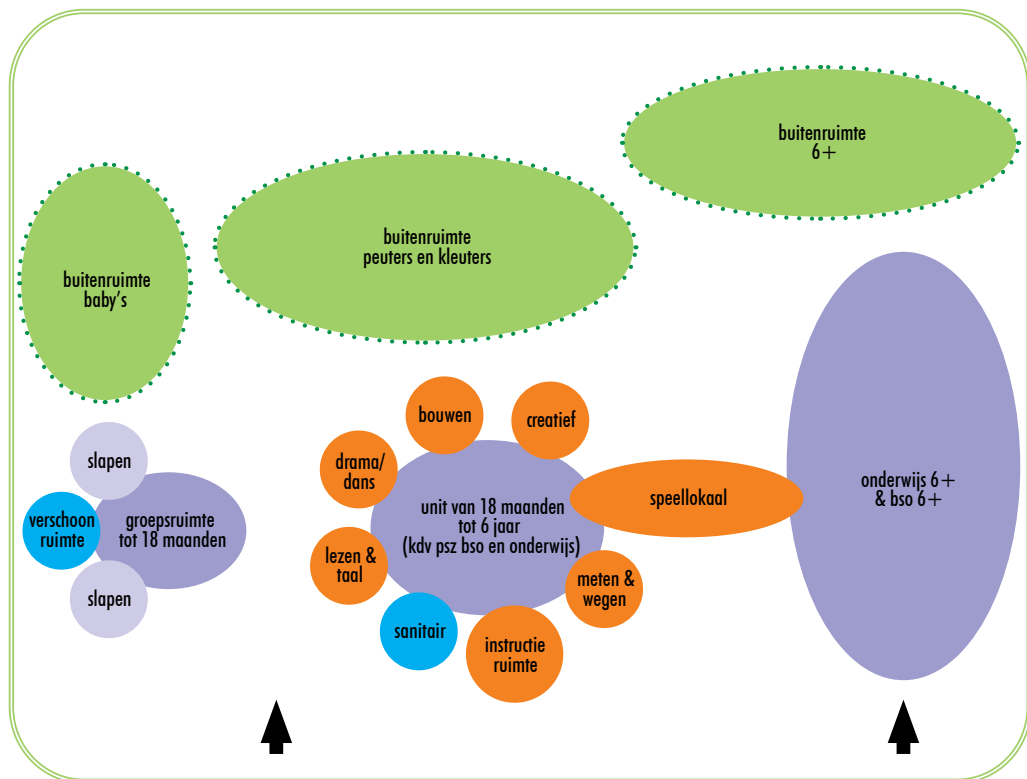
VOORDELEN

- de natuurlijke ontwikkelingslijn tussen het 3e en 6e jaar van het kind wordt niet onderbroken;
- het kindcentrum heeft de 3-jarigen meer te bieden dan het traditionele kinderdagverblijf;
- de overgang tussen opvang en onderwijs is naadloos voor de kinderen die op het kindcentrum 0/6 zitten;
- de buitenschoolse opvang kan makkelijk in capaciteit groeien omdat de schoolkinderen na afloop van de schooltijd vertrekken.

OPMERKINGEN

- er is speciale aandacht voor de overgang van de kinderen van beschermde babygroep naar het grote domein van de peuters/kleuters;
- als de schoolkinderen en halve-dagkinderen (de peuterspeelzaal) naar huis gaan en tijdens de vakanties is er heel veel ruimte beschikbaar voor de kinderen die gebruikmaken van het totale opvangarrangement tot 18.30 uur. Het zou dan gaan om 24/26 kinderen in een domein waar 's ochtends 100 kinderen aanwezig zijn. Bij de indeling en inrichting van de ruimtes moet hier rekening mee gehouden worden.





vlekkenplan 0-6 jaar - kindcentrum 0-6 jaar

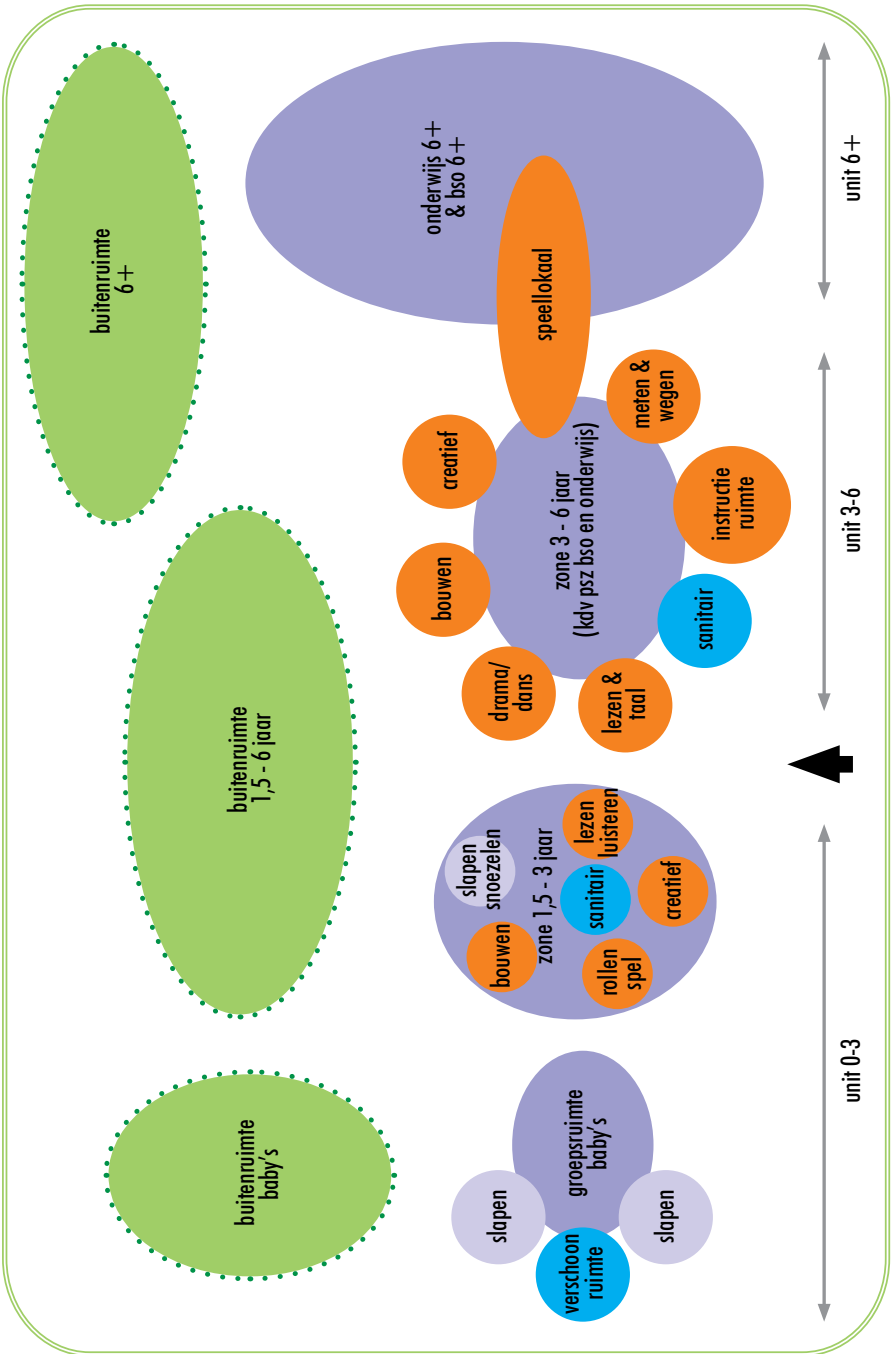


VARIANT: KINDCENTRUM 0/6 IN TWEE UNITS, VOOR KINDEREN VAN 0 TOT 3 JAAR EN VOOR KINDEREN VAN 3 TOT 6 JAAR

De variant 'kindcentrum 0/6 jaar in twee units' bestaat uit een unit voor kinderen van 0 tot ongeveer 3 jaar en een unit voor kinderen van 3 tot 6 jaar. De unit voor de 0- tot 3-jarigen heeft hele dagopvang kinderen en de jonge peuters van de peuterspeelzaal en de unit voor 3- tot 6-jarigen bestaat uit de kinderen van het kinderdagverblijf en de peuterspeelzaal en de 4- tot 6-jarige kinderen van de school en de buitenschoolse opvang. Elke unit heeft een eigen domicilie. Het grote voordeel van deze variant is dat de onderverdeling in leeftijden beter aansluit bij de ontwikkelingslijnen van het kind (0 tot 1½ jaar, 1½ tot 3 jaar en 3 tot 6 jaar). De unit voor de 0- tot 3-jarigen is overzichtelijker voor de jonge kinderen: 26 tot 30 kindplaatsen verdeeld over meerdere groepen.

Deze variant is ook makkelijker toepasbaar bij grote scholen met 4 onderbouwgroepen (100 leerlingen). De unit voor de 3- tot 6-jarigen kan dan worden opgedeeld in twee groepen. Als de schoolgaande kinderen niet aanwezig zijn, kunnen de andere kinderen (kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang) in één groep verblijven.





DOMICILIES:

BUITENSCHOOELSE OPVANG VOOR DE JONGSTE KINDEREN
IN HET GEBOUW VAN HET INTEGRAAL KINDCENTRUM OF DE BREDE SCHOOL

ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

Het concept 'domicilie' is een buitenschoolse opvang, gehuisvest in het schoolgebouw en onderdeel van een integraal kindcentrum of brede school. Het aantal kinderen dat van deze school naar de buitenschoolse opvang gaat, is zo groot dat het mogelijk is een knip te maken:

- een buitenschoolse opvang voor kinderen tot 8 jaar in het gebouw van het integraal kindcentrum of de brede school;
- een buitenschoolse opvang voor de oudere kinderen buiten het gebouw van het integraal kindcentrum of de brede school. Bij deze buitenschoolse opvang voor oudere kinderen kunnen leerlingen van verschillende scholen terecht. Dit concept wordt beschreven bij de leeftijdscategorie 8+.

De capaciteit van de buitenschoolse opvang in dit concept bedraagt minimaal 20 kindplaatsen. Een capaciteit van 40 kindplaatsen biedt meer mogelijkheden, zoals bijvoorbeeld een gesplitst aanbod voor kinderen van 4 tot 5 jaar en kinderen van 6 tot 7 jaar. Ook kunnen er bij een groter aantal kindplaatsen eenvoudiger speciale activiteiten (sport, cultuur of creativiteit) aangeboden worden voor kinderen die daar belangstelling voor hebben.

Na een gezamenlijke start in de stamgroep in een van de basisruimtes kunnen de 4- en 5-jarigen, naast het gewone spelaanbod in de eigen ruimte, ook gebruikmaken van het speellokaal voor grof motorisch spel. De 6- tot 8-jarigen kunnen kiezen voor een van de activiteiten die in de beschikbare ruimtes georganiseerd zijn.

De beide partners – onderwijs en kinderopvang – beschouwen de tijd na schooltijd voor de 4- tot 8-jarige kinderen als tijd voor 'spelen&leren'. Daarom is samenwerking tussen de onderbouw van de school en de buitenschoolse opvang van essentieel belang. Die samenwerking is minimaal noodzakelijk voor het maken van praktische afspraken over het ruimte- en materiaalgebruik. Idealiter richt de samenwerking zich op de overdracht van de kinderen en op inhoudelijk overleg over de samenhang tussen thema's en activiteiten.

Inherent aan dit concept is dat de school stimuleert dat er zo veel mogelijk kinderen naar de buitenschoolse opvang gaan om hen te betrekken bij het buitenschoolse (speel&leer)aanbod.



RUIMTES

Afhankelijk van de mate waarin de buitenschoolse opvang en de school willen samenwerken, zijn er varianten op dit scenario mogelijk. Voor alle varianten geldt:

- dat de ruimtes voor de buitenschoolse opvang op de begane grond, dicht bij de entree en dicht bij elkaar zijn gesitueerd. Deze situering heeft voordelen voor het toezicht en voor de exploitatie en het beheer. Na schooltijd en in vakanties hoeft er immers maar een beperkt deel van het gebouw verwarmd en beheerd te worden;
- dat de ruimtes voor de buitenschoolse opvang grenzen aan de buitenruimte opdat de drempel voor de kinderen om buiten te spelen zo laag mogelijk is. Medewerkers kunnen vanuit de groepsruimtes makkelijk toezicht houden op de buitenruimtes;
- dat de extra ruimtes tussen de klaslokalen in gesitueerd zijn, zoals bijvoorbeeld het speellokaal, de keuken, de hal/aula, de bibliotheek, de leerpleinen en de handvaardigheidsruimte. Deze ruimtes kunnen dan zowel voor schoolse als voor buitenschoolse activiteiten gebruikt worden.

DRIE VARIANTEN

Er zijn drie varianten op dit domicilie mogelijk, afhankelijk van de mate waarin onderwijs en kinderopvang de ruimtes gezamenlijk willen gebruiken. Voor elke variant geldt dat behalve de ruimtes voor de basisgroepen van de buitenschoolse opvang ook aanvullende ruimtes nodig zijn. Deze drie varianten worden hier besproken.

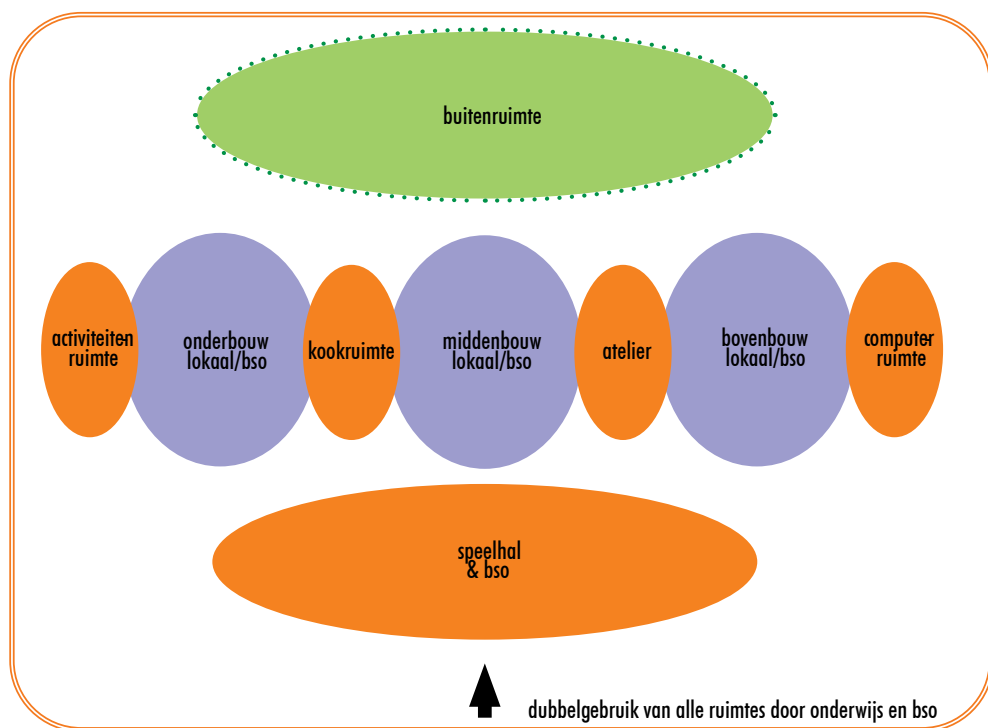
DE EFFICIËNTE VARIANT: OPTIMALE SAMENWERKING

In de efficiënte variant worden alle ruimtes door het onderwijs én de buitenschoolse opvang gebruikt. Uitgangspunt hierbij is dat de 'klaslokalen' niet op de traditionele wijze vol staan met tafels en stoelen ten behoeve van het onderwijs. Zowel onderwijs als buitenschoolse opvang gebruiken alle lokalen.

Alleen ligt in de onderwijsruimtes het primaat bij het onderwijs en bij de tussenruimtes of annexen bij de buitenschoolse opvang. Alle ruimtes komen uit op een speelhal.

De medewerkers van de school en de buitenschoolse opvang werken als één geïntegreerd team. Andere gezamenlijk te gebruiken ruimtes zijn: de buitenruimte, de teamkamer, de keuken, de spreekkamer(s), het kantoor van de leidinggevende, de was/droogruimte.

Omdat de 'klaslokalen' ook door de buitenschoolse opvang gebruikt worden, moet er na schooltijd andere werkruimte voor de leerkrachten beschikbaar zijn.



vlakkenplan 4-8 jaar - efficiënte variant: optimale samenwerking

VOORDELEN

- er is meer ruimte beschikbaar dan gebruikelijk voor zowel onderwijs als de buitenschoolse opvang;
- er kan zonder veel risico eenvoudig ingespeeld worden op groei en krimp van de buitenschoolse opvang;
- er is sprake van een optimale exploitatie- en beheersituatie;
- na schooltijd ontstaat er meer samenwerking tussen de leerkrachten onderling omdat ze 'uit' hun lokaal zijn en gezamenlijk in een werkruimte verder werken;
- geen organisatorische aanpassingen nodig. Onderwijs en kinderopvang blijven aparte organisaties;

OPMERKINGEN

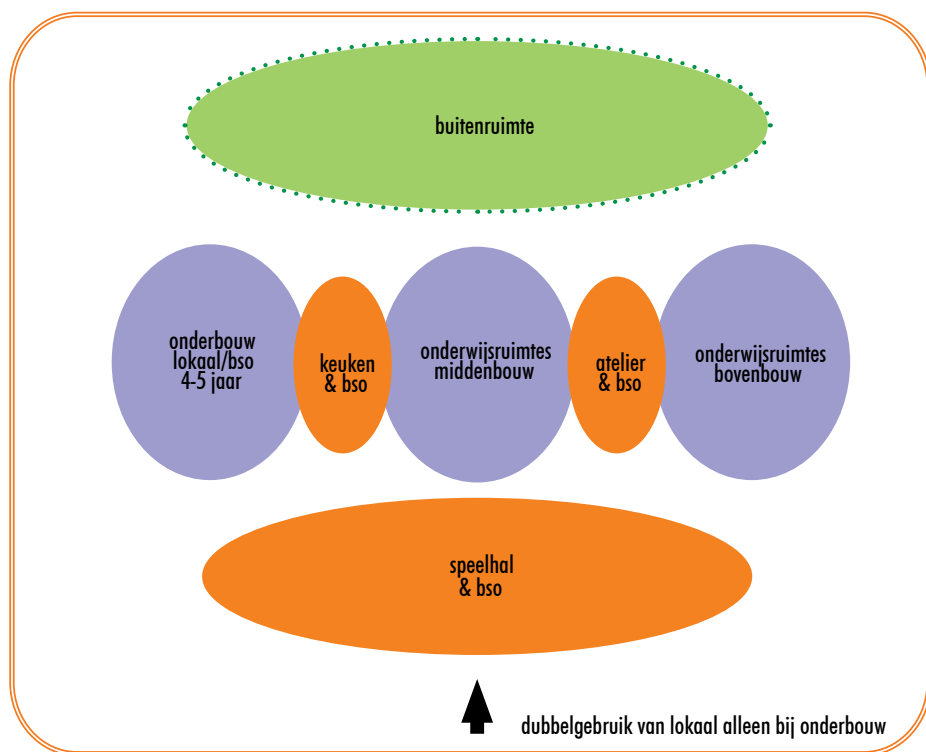
- de school en de buitenschoolse opvang willen de ruimtes in het gebouw zo efficiënt mogelijk gebruiken en zijn bereid alle ruimtes, complementair in tijd, samen te gebruiken;
- de leerkrachten zijn bereid hun lokaal na onderwijstijd te verlaten;
- de pedagogisch medewerkers zijn bereid hun organisatietalent in te zetten;
- voor het overleg tussen onderwijs en buitenschoolse opvang is structureel meer overlegtijd nodig;
- de onduidelijke gezagssituatie is in onderlinge samenspraak goed geregeld.



DE TUSSEN-VARIANT: GEBRUIKSAFSPRAKEN

In de tussenvariant is alleen het klaslokaal (of zijn de lokalen) van de onderbouw, de 4- en 5-jarigen, beschikbaar voor de 4- en 5-jarigen van de buitenschoolse opvang. Voor de 6- tot 8-jarigen zijn 3 (kleinere) ruimtes voor de buitenschoolse opvang beschikbaar: de tussenruimtes of annexen. Deze annexen zijn tussen de klaslokalen in gesitueerd en hebben een specifieke functie en zij daarvoor ook ingericht, bijvoorbeeld als keuken, als atelier of als computer-

ruimte. De onderwijsruimtes zijn niet geschikt voor gebruik door de buitenschoolse opvang omdat zij zijn ingericht op de functie educatie en te weinig op spelen, ontspannen en ontdekken. Alle ruimtes komen uit op een speelhal, die gezamenlijk wordt gebruikt.



vlekkenplan 4-8 jaar - tussenvariant: gebruiksafspraken

VOORDELEN

- er is meer ruimte beschikbaar voor zowel onderwijs als buitenschoolse opvang;
- bij voldoende annexen of tussenruimtes kan er zonder veel risico eenvoudig ingespeeld worden op groei en krimp van de buitenschoolse opvang;
- er zijn geen organisatorische aanpassingen nodig. Onderwijs en kinderopvang blijven aparte organisaties.

OPMERKINGEN

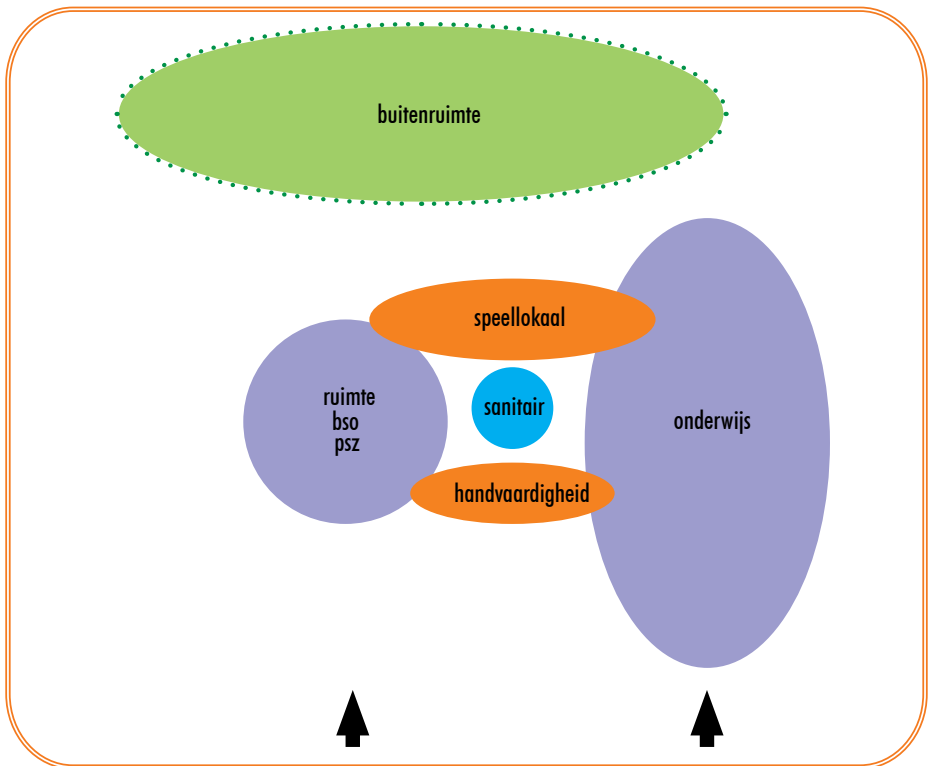
- het onderbouwlokaal staat niet vol met alleen tafels en stoelen;
- de betreffende leerkracht is bereid het lokaal na onderwijstijd te verlaten;
- voor het overleg tussen onderwijs en buitenschoolse opvang is structureel meer overlegtijd nodig.

DE MINIMALE VARIANT: INWONING

In deze variant handhaven onderwijs en kinderopvang hun eigen identiteit en werken alleen op praktisch niveau samen.

In de minimale variant maakt de buitenschoolse opvang gebruik van een of meerdere aparte ruimte(s) die ook als ruimte voor de peuterspeelzaal wordt (worden) gebruikt. Dit vergt extra aandacht bij de inrichting van de ruimte. De buitenschoolse opvang gebruikt het speellokaal, het sanitair, de eventuele handvaardigheidsruimte en de buitenruimte van de school. Er is daardoor voor zowel onderwijs als kinderopvang geen extra ruimte gerealiseerd. Er is geen inhoudelijke samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang en er is ook geen exploitatievoordeel voor beide partijen. Groei van de bso is alleen mogelijk als er lege lokalen zijn of als er extra vierkante meters gerealiseerd kunnen worden.





vlekkenplan 4-8 jaar - minimale variant: inwoning

VOORDELEN

- geen organisatorische aanpassingen nodig. Onderwijs en kinderopvang blijven aparte organisaties;
- geen extra overleg nodig.

OPMERKINGEN

- de combinatie psz en bso in dezelfde ruimte vergt extra aandacht bij de inrichting en iets meer m2 in vergelijking met alleen-gebruik door peuterspeelzaal of buitenschoolse opvang.

Kenmerkend voor kinderen van deze leeftijd is dat ze meer vrijheid wensen en een activiteitenaanbod dat aansluit bij hun wensen. Kinderen worden ook kritischer in het kiezen van vriendjes/vriendinnetjes. Er moeten voldoende kinderen aanwezig zijn om uit te kunnen kiezen.

We beschrijven drie concepten: 'Maximale integratie', 'Gedeeltelijke integratie' en 'Vrijtijdscentrum of externe buitenschoolse opvang'.

MAXIMALE INTEGRATIE

ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

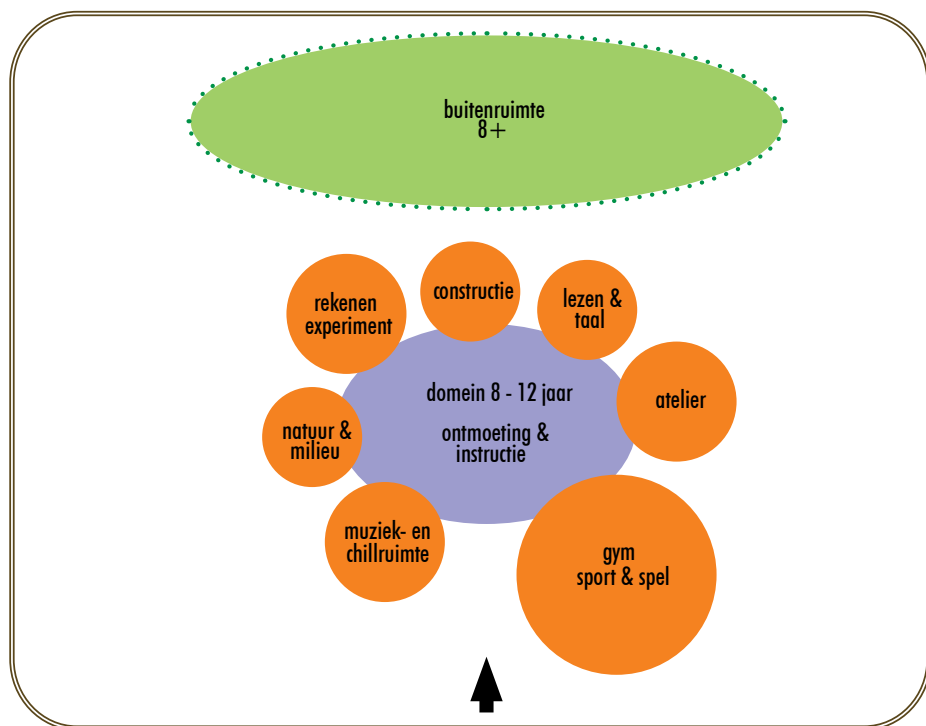
De buitenschoolse opvang en de school vormen tezamen met het kinderdagverblijf en de peuterspeelzaal een integraal kindcentrum. De leerkrachten van het onderwijs en de pedagogisch medewerkers van de 8+ kinderen vormen samen één team onder één leidinggevende. Ze delen een gezamenlijke pedagogische en onderwijskundige visie. Kinderen zijn in het integraal kindcentrum om te leren, te spelen, zich te ontwikkelen, voor de opvang, voor ontmoeting. Het integraal kindcentrum biedt naast de reguliere bui-

tenschoolse opvang ook activiteiten aan na schooltijd en in de vakanties voor de andere kinderen van de school en voor kinderen uit de buurt. De naschoolse activiteiten voor groepen die zowel uit bso-kinderen als niet-bso-kinderen bestaan moeten voldoen aan de eisen die de Wet kinderopvang stelt.

RUIMTES

In principe zijn er geen gescheiden of aparte ruimtes voor onderwijs en opvang. Dit stelt wel eisen aan de ruimtes. Zo kunnen de ruimtes geen traditionele onderwijsinrichting hebben bestaande uit alleen tafels en stoelen. Dit soort inrichting is ongeschikt voor spelen, ontspanning en ontmoeting. De inrichting van de ruimtes moet op basis van gemeenschappelijk overleg tussen opvang en onderwijs tot stand komen. Vaak is er sprake van grotere domeinen die uit meerdere ruimtes of plekken bestaan met diverse functies zoals instructie, creativiteit, onderzoek, ontspanning, lezen en taal. Dit is alleen mogelijk door aan het aantal vierkante meters voor onderwijs de vierkante meters voor buitenschoolse opvang toe te voegen. Daarnaast moeten de bso-kinderen ook kunnen beschikken over ruimtes voor het maken van muziek, sport en spel en buitenspielen.





vlekkenplan 8+ jaar - maximale integratie

VOORDELEN

- zowel het onderwijs als de bso krijgt meer en interessantere ruimtes tot hun beschikking;
- kinderen blijven in hun vertrouwde omgeving;
- er is geen vervoer nodig;
- door het grote vloeroppervlak zal de buitenschoolse opvang niet snel tegen haar fysieke grenzen aangroeien. In principe zou er voor elk schoolgaand kind ook plaats op de buitenschoolse opvang moeten zijn;
- exploitatievoordeel voor onderwijs en kinderopvang door het delen van overhead- en serviceruimtes;
- door de indeling en inrichting van dit deel van het integraal kindcentrum is er ruimte voor naschoolse activiteiten, waaraan ook de bso-kinderen kunnen deelnemen.

OPMERKINGEN

- deze variant vergt veel flexibiliteit van de medewerkers van onderwijs en opvang en veel inventiviteit bij de indeling en inrichting;
- gedurende de hele dag verblijven de kinderen in dezelfde ruimtes, dit kan voor sommige kinderen en ouders als minder prettig worden ervaren. Door het aanbod van meerdere huisvestingsconcepten kunnen kinderen kiezen;
- na de onderwijstijd kan de ruimte relatief groot zijn voor het aantal kinderen van de buitenschoolse opvang (de capaciteit van

een buitenschoolse opvang bedraagt landelijk gezien gemiddeld 17 procent van het aantal leerlingen op school) waardoor de kans bestaat dat kinderen zich een beetje verloren zullen voelen. Het is dan zaak om door middel van indeling en inrichting toch de benodigde geborgenheid aan de kinderen te bieden;

- de exploitatiekosten kunnen hoger zijn, omdat een relatief groot deel van het gebouw ook buiten de schooltijden verwarmd, verlicht en geventileerd moet worden.



GEDEELTELIJKE INTEGRATIE

ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

De partners in dit concept zijn het primair onderwijs en de buitenschoolse opvang voor kinderen vanaf acht jaar. De capaciteit van de buitenschoolse opvang bedraagt bij voorkeur 40 kindplaatsen, zodat er een interessant aanbod voor de kinderen kan worden gerealiseerd en er voldoende kinderen van dezelfde leeftijd en sekse aanwezig zijn waaruit kinderen speelkameraadjes kunnen kiezen.

Deze capaciteit is nu (2013) alleen mogelijk op een school met dubbele jaarklassen. De school moet 200 leerlingen hebben van acht jaar en ouder.

Er is sprake van samenwerking gebaseerd op een gedeelde visie op de ontwikkeling van kinderen. Er blijven echter twee organisaties met twee teams bestaan, één voor onderwijs en één voor kinderopvang. De twee werksoorten hebben elk hun eigen basisruimtes maar delen vooral activiteiten- of themaruimtes. Deze ruimtes kunnen 's avonds en in het weekeinde ook door andere partners worden gebruikt. Onderwijs en buitenschoolse opvang bepalen samen het gebruik en de inrichting van deze ruimtes.

RUIMTES

De onderwijslokalen worden niet door de buitenschoolse opvang gebruikt. De buitenschoolse opvang heeft per basisgroep een eigen kleine groepsruimte (een soort woonkamer) en deelt daarnaast allerlei

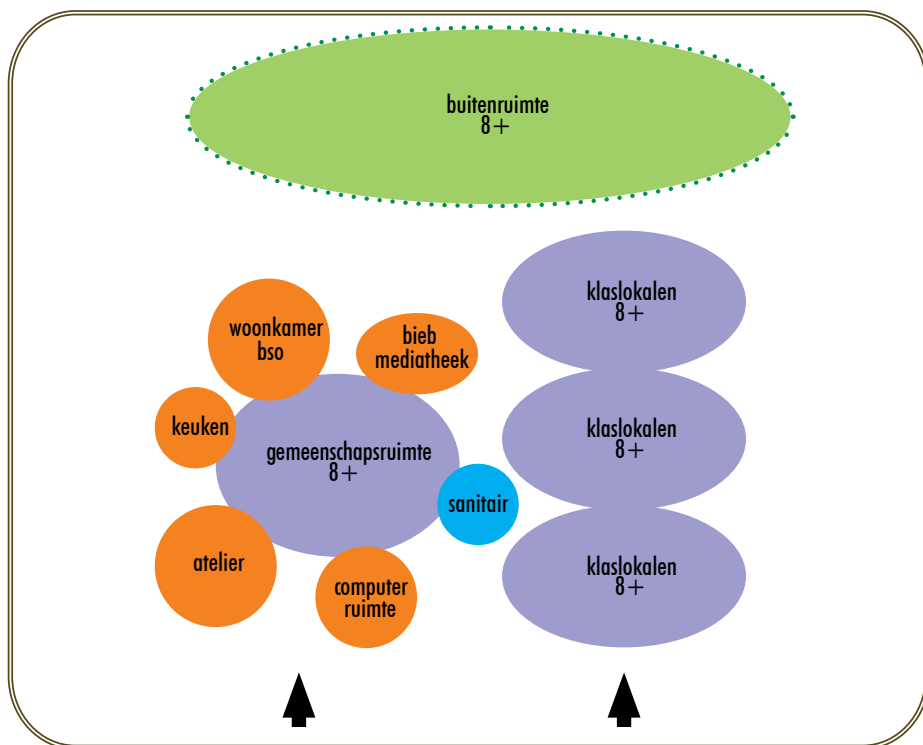
activiteitenruimtes met de school zoals: de gymzaal, de gemeenschapsruimte, de biblio- of mediatheek, de keuken, de handvaardigheidsruimte of het atelier. De buitenschoolse opvang draagt bij aan de realisatie van deze ruimtes door deze extra vierkante meters te huren of daarin te investeren. Het onderwijs alleen heeft te weinig middelen om al deze ruimtes te realiseren.

De activiteiten-/themaruimtes vormen een 'zelfstandig' deel van het gebouw met een eigen ingang. Door het clusteren van deze ruimtes kunnen de medewerkers van de buitenschoolse opvang eenvoudig toezicht houden, zodat veel ruimtes beschikbaar zullen zijn voor de kinderen. Als het toezicht lastig wordt, zal de leiding sneller geneigd zijn om ruimtes af te sluiten en alleen te openen als er een medewerker mee kan gaan.

De buitenschoolse opvang heeft een eigen kantoorruimte voor de medewerkers. De andere ondersteuningsruimtes worden gedeeld met de school (keuken, sanitair, werkast, kopieerruimte). De keuken en het sanitair liggen in de nabijheid van de themaruimtes en de basisruimtes van de buitenschoolse opvang.

VOORDELEN

- beide organisaties kunnen naast elkaar blijven bestaan, dit vraagt minder van de teams op het gebied van samenwerking;
- er is een verschillende sfeer in de ruimtes van onderwijs en opvang;
- door het delen van de activiteitenruimtes kunnen onderwijs en buitenschoolse opvang een interessanter aanbod realiseren dan wanneer ze apart zouden zijn gehuisvest;



vlekkenplan 8+ jaar - gedeeltelijk integratie

- door de aanwezigheid van activiteitenruimtes is het relatief eenvoudig om naschoolse activiteiten aan te bieden;
- de buitenschoolse opvang kan in capaciteit groeien als alle activiteitenruimtes worden benut voor de buitenschoolse opvang;
- door de indeling van het gebouw is het beheer en de exploitatie relatief eenvoudig. Onderwijsdelen kunnen makkelijk worden afgesloten en apart worden aangestuurd voor verlichting, verwarming en ventilatie.

OPMERKINGEN

- er is – in vergelijking met het maximale concept – een groter budget nodig voor de financiering van de (hogere) stichtingskosten van dit concept. Naast de klaslokalen voor het onderwijs en de basisgroepsruimtes voor de buitenschoolse opvang zullen er ook nog activiteitenruimtes gerealiseerd moeten worden. Dat betekent een groter vloeroppervlak en meer verschillende ruimtes.

VRIJETIJDSCENTRUM OF EXTERNE BUITENSCHOOLSE OPVANG

ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

Kenmerkend voor dit scenario is dat de buitenschoolse opvang in een ander gebouw gehuisvest is als het onderwijs. De bso-locatie bedient meerdere scholen om zo voldoende vraag te hebben voor bij voorkeur 40 of 60 kindplaatsen.

De samenwerking met de scholen is minimaal en bestaat alleen uit praktische afspraken over het aansluiten van tijden en de vakanties en vrije dagen van de scholen. Doelstelling is een plek aan kinderen te bieden waar zij hun vrije tijd op een aangename wijze door kunnen brengen. Het centrum moet heel aantrekkelijk zijn voor de kinderen, zowel wat betreft de inrichting als het activiteitenaanbod. Anders haken de kinderen af als zij 9 of 10 jaar oud zijn, omdat ze de buitenschoolse opvang saai vinden en te kinderachtig. Vrijheid, aansluiten op de wensen van de kinderen en de aanwezigheid van voldoende leeftijdsgenoten waarmee ze kunnen spelen, zijn de sleutelbegrippen bij dit concept.

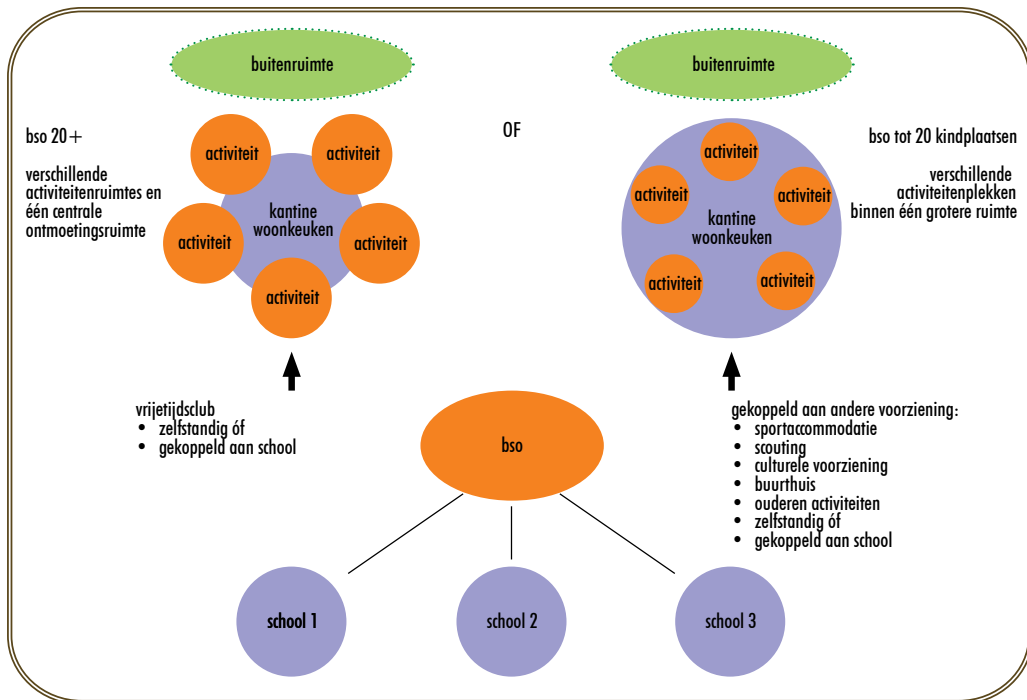
In de praktijk zijn er verschillende verschijningsvormen. Zo zijn er thema-bso's die gekoppeld zijn aan een sportaccommodatie (sport-en-spel-bso), een scoutingaccommodatie (outdoor-bso), een culturele accommodatie (cultuur-bso). Sommige bso's zijn gehuisvest in een buurthuis of in een bibliotheek. Andere bso's hebben zelfstandige huisvesting of zijn aan een school gekoppeld, maar wel met een eigen ingang.

RUIMTES

Voor dit scenario is geen eenduidige opsomming van ruimtes te geven. Vaak is er een gemeenschappelijke ontvangstruimte of kantine waar de kinderen wat kunnen eten en drinken en spelletjes kunnen spelen. Deze ruimte vormt doorgaans het hart van het centrum. Daarnaast is er behoefte aan verschillende activiteitenruimtes. Daarbij kun je denken aan: een muziekkamer, een ruimte voor constructie- en techniek, een atelier voor creatieve activiteiten, een meidenkamer, een ruimte voor tafeltennis en tafeltennis, een podium voor optredens, een chillruimte voor lezen, hangen, muziek luisteren, een ruimte voor computerspellen (games). Het aantal verschillende ruimtes hangt samen met de capaciteit van het centrum. Hoe meer kinderen, hoe groter het aantal verschillende ruimtes. Bij kleinere centra zijn in plaats van ruimtes, verschillende activiteitenplekken gemaakt in een grotere ruimte. De buitenruimte is ingericht op basis van verschillende functies, 'hangen', balspelen en bijvoorbeeld skaten.

VOORDELEN

- door de grotere capaciteit kan de buitenschoolse opvang een gevarieerder aanbod leveren en hebben kinderen meer keuze uit kinderen met wie ze willen spelen;
- kinderen komen helemaal uit de sfeer van school tijdens hun vrije tijd;
- het dubbelgebruik van accommodaties die soms alleen in het weekeinde (scouting) worden gebruikt of alleen tijdens de



vlakkenplan 8+ - vrijetijdscentrum of externe bso

- avonduren (sportaccommodaties) levert financieel voordeel op voor de hoofdgebruiker en de buitenschoolse opvang;
- bij een vrijetijdscub die aan een school is gekoppeld, kunnen beide partijen ruimtes met elkaar delen.

OPMERKINGEN

- ouders moeten samen met hun kind bewust voor dit concept kiezen;
- zelfstandig of onder begeleiding van school naar de buitenschoolse opvang lopen of fietsen en het eventueel ophalen

- door ouders bij de locatie zijn onlosmakelijk verbonden aan dit concept;
- de kinderopvangorganisatie moet de relatief hogere exploitatielasten van de accommodatie die alleen voor buitenschoolse opvang wordt gebruikt (een gering aantal uren in gebruik), kunnen en willen dragen;
 - de huisvesting van een buitenschoolse opvang in accommodaties van andere organisaties (scouting, sportclub) vergt veel overleg over de inrichting en het gebruik. De verhurende organisatie kan hierin niet te veel beperkingen opleggen aan de buitenschoolse opvang.

ORGANISATIE, VISIE EN SAMENWERKING

Het kleinschalige centrum wil de spil voor de kinderen uit de gemeenschap zijn. De partners zijn samen verantwoordelijk voor onderwijs en opvang en voor de ontwikkeling en het welzijn van de kinderen.

Kinderopvang (inclusief peuterspeelzaal) en onderwijs zijn geïntegreerd. Zij zijn gehuisvest in hetzelfde gebouw en delen een aantal ruimtes. Een combinatie met andere organisaties binnen dit gebouw is goed denkbaar om voorzieningen binnen de gemeenschap op peil te houden, bijvoorbeeld de bibliotheek of het gezondheidscentrum.

Het kinderdagverblijf heeft minimaal één verticale groep van 12 kindplaatsen, de peuterspeelzaal heeft 4 ochtenden een groep van 16 kinderen en de buitenschoolse opvang heeft één verticale groep van 10 of 20 kindplaatsen. Medewerkers van de kinderopvang werken én in de hele dagopvang én in de peuterspeelzaal én in de buitenschoolse opvang én bij de overblijf. De medewerkers van de buitenschoolse opvang werken bij voorkeur ook als klassenassistent in het onderwijs. De schooldirecteur is aanspreekpunt voor alle ouders en alle medewerkers (onderwijs en kinderopvang).



RUIMTES

Het kinderdagverblijf heeft een eigen groepsruimte, aangrenzende slaapruiimte(s), sanitair en buitenruimte. De buitenschoolse opvang is samen met de peuterspeelzaal in een leegstaand klaslokaal of in de gemeenschapsruimte/aula gesitueerd, mits de inrichting hierop volledig is aangepast. Bij voorkeur zijn er nog andere ruimtes beschikbaar als een computerruimte en/of handenarbeidruimte.

De buitenschoolse opvang maakt ook gebruik van het speellokaal en heeft een eigen binnenberging. Aangrenzend is een peutertoilet en verschoonruimte voor de peuterspeelzaal.

Kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang zijn in elkaars nabijheid gesitueerd. Hierdoor is het mogelijk intensief met elkaar samen te werken als er weinig kinderen en medewerkers zijn.

Er is een centrale keuken voor lunches, fruithapjes, snacks, afwas en koeling die door onderwijs en kinderopvang gebruikt wordt. Kantoorruimte, spreekkamer en teamkamer worden multifunctioneel gebruikt. Het speellokaal ligt aan de gemeenschapsruimte, zodat medewerkers goed overzicht kunnen houden.

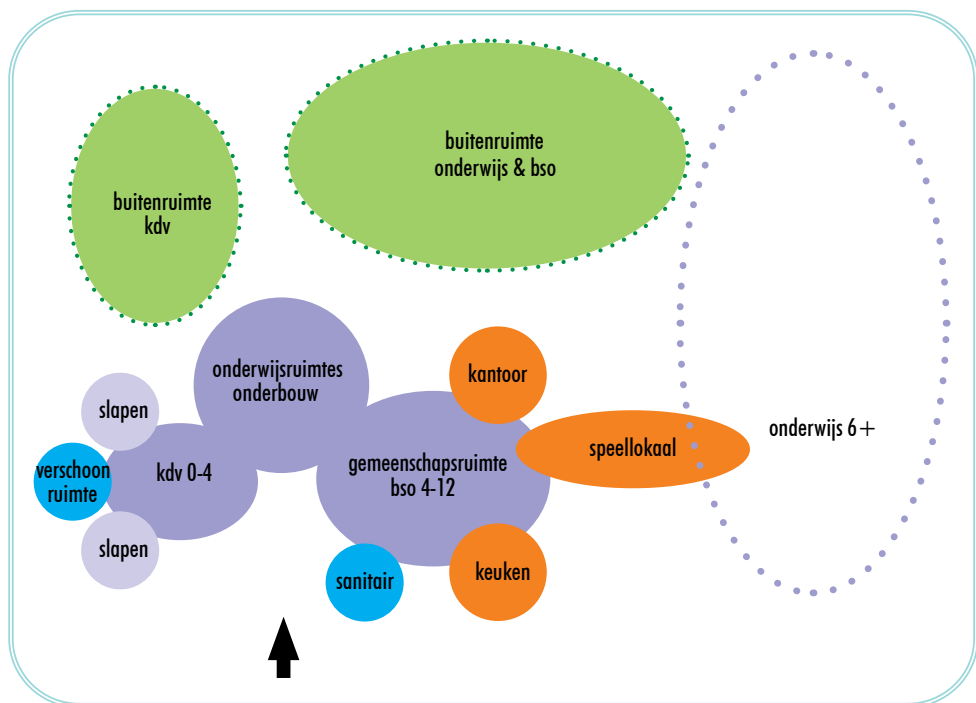
Er is een directe relatie tussen gemeenschapsruimte/aula en buitenspeelsterrein. De 2- en 3-jarigen spelen op het speelsterrein van de onderbouw van de school. De baby's hebben een afgeschermd, eigen speelsterreintje. De overblijf vindt plaats in de gemeenschapsruimte/aula.

VOORDELEN

- deze opzet maakt het mogelijk ook in een kleine woonkern een rendabele kindvoorziening te realiseren;
- de schooldirecteur en de medewerkers kinderopvang zijn de stabiele factor in de kindvoorziening;
- het delen van overheadvoorzieningen maakt de exploitatie goedkoper voor alle partners;
- er zijn geen organisatorische aanpassingen nodig. Onderwijs en kinderopvang blijven aparte organisaties, de peuterspeelzaal is onderdeel van de kinderopvangorganisatie, de kinderopvang regelt de tussenschoolse opvang;
- de buitenschoolse opvang kan eventueel ook activiteiten aanbieden in de klaslokalen. In een 'eigen' ruimte zou daarvoor te weinig oppervlak aanwezig zijn.

OPMERKINGEN

- voor het overleg tussen onderwijs en kinderopvang is structureel meer overlegtijd nodig;
- de school legt niet veel beperkingen op aan de buitenschoolse opvang om van de gemeenschapsruimte een aantrekkelijke thuisbasis voor de kinderen te kunnen maken;
- leerkrachten hebben begrip en passen zich aan aan de aanwezigheid van de buitenschoolse opvang in het hart van de school na schooltijd.



vleckenplan 0-12 jaar - kleinschalig kdv + school + bso

MINIMALE VARIANT

Als de vraag naar opvang in een buurt of woonkern heel klein is, is het mogelijk kinderopvang te organiseren met één groep van maximaal 22 kinderen van 0 tot 12 jaar.

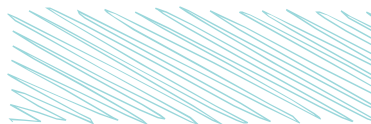
Deze variant kan gerealiseerd worden in één ruimte van het schoolgebouw, maar bij voorkeur zijn er twee ruimtes beschikbaar waarin én hele dagopvang én peuterspeelzaal én buitenschoolse opvang plaatsvindt. De ruimte heeft hoeken en nissen voor specifieke activiteiten met kleine groepjes kinderen van verschillende leeftijden. Aangrenzend en aan de buitenmuur zijn twee kleine slaapkamertjes. Centraal in deze ruimte is een 'functie-eiland' geplaatst met verschoonruimte, peutertoiletje en pantry. Bij voorkeur zijn er nog andere activiteitenruimtes beschikbaar zoals een computerruimte en/of handenarbeidruimte. Kinderdagverblijf, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang maken ook gebruik van het speellokaal van de school. De overblijf vindt plaats in de gemeenschapsruimte/aula van de school.

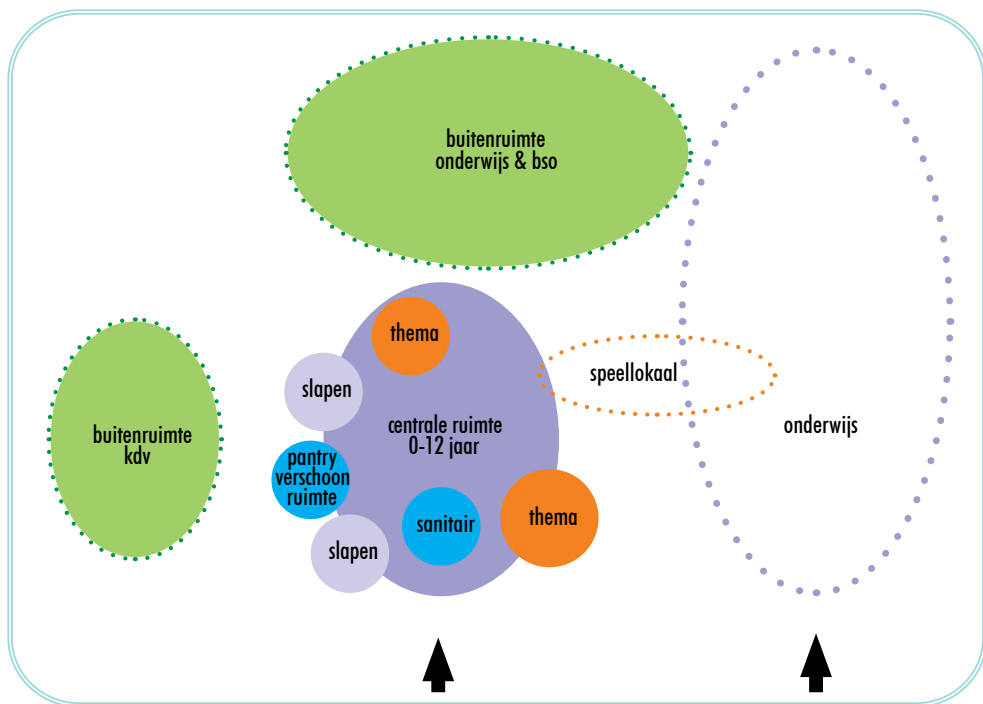
VOORDELEN

- deze opzet maakt het mogelijk een opvangvoorziening te realiseren in een omgeving waar weinig behoefte is aan kinderopvang;
- de schooldirecteur en de medewerkers kinderopvang zijn de stabiele factor in de kindvoorziening;
- het delen van overheadvoorzieningen maakt de exploitatie goedkoper voor alle partners;
- geen organisatorische aanpassingen nodig. Onderwijs en kinderopvang blijven aparte organisaties, de peuterspeelzaal is onderdeel van de kinderopvangorganisatie, de kinderopvang regelt de tussenschoolse opvang;
- de buitenschoolse opvang kan eventueel ook activiteiten aanbieden in de klaslokalen. In een 'eigen' ruimte zou daarvoor te weinig oppervlak aanwezig zijn.

OPMERKINGEN

- dit concept vraagt veel aanpassingsvermogen van de pedagogisch medewerkers;
- er moet een oplossing gezocht worden voor de mogelijke onrust in de groep door de verschillende starttijden van dagopvang, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang.





vlekkenplan 0-12 jaar - minimale variant



COLOFON

© 2013, Yvette Vervoort, Ed Hoekstra en Bouwstenen voor Sociaal

Begeleiding en rapportage

Yvette Vervoort, Buro 8020, Schiedam

Ed Hoekstra, AKTA onderzoeks- en adviesbureau voor ruimtegebruik, Utrecht

Deelnemers werkgroep

Anja Hol, Stichting Kinderopvang Humanitas

Ans van Hoof, Ludens

Cecile Hampsink, Stichting Rijswijkse Kinderopvang

Helma Verbeet, KION

Marion Breg, Kinderopvang Berend Botje

Monique Vreeburg, Stichting Kinderopvang Maassluis

Sander Schrover, Kinderopvang 2Samen

Walter Bakx, Kober groep

Wouter Bleumink, Kinderopvang Skar

Vormgeving vlekkenplannen

Rob Janssen Bouwmeester, No Label architectuur stedenbouw en interieur

Tekst redactie

Wilma Schepers, Schepers Tekst & Communicatie

Foto's

Kinderopvang Humanitas

Kober groep, Joost van Buul en Rob van Aert

Stichting Rijswijkse Kinderopvang, Maurits van Hout

Grafische vormgeving

Linda van Drie grafische vormgeving en presentatie

Drukwerk

Drukkerij Gianotten BV

De auteurs hebben in deze publicatie gestreefd naar complete, accurate en actuele informatie. Desondanks kunnen aan deze informatie geen rechten worden ontleend en aanvaarden de auteurs en de uitgever geen enkele aansprakelijkheid voor schade of andere claims als gevolg van het gebruik van de informatie.

Deze uitgave of delen daaruit mogen verder verspreid en openbaar gemaakt worden wanneer de auteurs en Bouwstenen voor Sociaal daarbij vermeld worden als bron.

ISBN: 978-94-91934-02-5

DEZE PUBLICATIE IS MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Netwerk Kinderopvang;

Stichting Kinderopvang Humanitas, Ludens, Stichting Rijswijkse Kinderopvang, KION, Kinderopvang Berend Botje, Stichting Kinderopvang Maassluis, Kinderopvang 2Samen, Kober groep, Kinderopvang Skar

en

Partners Bouwstenen voor Sociaal;

Accres Apeldoorn, Aedes, Aestate, Alkmaar, Almere, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Asset, Atrivé, bbn adviseurs, BMC, Brabant Wonen, Brancheorganisatie Kinderopvang, Breda, Den Haag, Denion, Deventer, Dordrecht, Eigen Haard, Enschede, Futura, GeoTax, 's-Hertogenbosch, Haarlem, HEVO, Hilversum, Houten, Kerkrade, Leiden, Leusden, Lumens Groep, Maasdelta, Maastricht, Ministerie van BZK, MOgroep, Movisie, Nijmegen, Oss, Pameijer, Penta Rho, PO-raad, Portaal, Qua Wonen, Reliplan Adviesgroep, RO groep, Rotterdam, SRO, Stadlander, Stichting Woningbeheer Betuwe, Tilburg, Twijnstra Gudde, Utrecht, VenhoevenCS, Verlaat Uden, VNG, Weller, Westland, de Wijkplaats, Woonpartners, Woonwaard, Ymere, Zaanstad, Zeist en Zwolle.



BOUWSTENEN

voor SOCIAAL



vereniging van
woningcorporaties



Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Sinds de motie Van Aartsen/Bos is er veel buitenschoolse opvang gestart in schoolgebouwen, leegstaande klaslokalen of in open ruimtes zoals een gemeenschapsruimte. Dat is verre van ideaal. Scholen zijn niet geschikt om kinderen tussen halfacht 's ochtends en halfzeven 's avonds een gevarieerde en fijne dag te bezorgen.

In deze Bouwstenen-publicatie worden huisvestingsconcepten beschreven voor de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs. Er worden verschillende concepten aangedragen, zowel voor stad als platteland. Het laat een breed palet aan mogelijkheden zien; niet alles en iedereen hoeft op één locatie gehuisvest te worden.

De publicatie is opgesteld samen met het netwerk Kinderopvang van Bouwstenen voor Sociaal, maar Ed Hoekstra (expert huisvesting kinderopvang) en Yvette Vervoort (expert kinderopvang) hebben veruit het meeste werk verzet, waarvoor onze dank.

Ingrid de Moel,
Namens het platform Bouwstenen voor Sociaal

ISBN 978-94-91934-02-5



9 789491 934025 >